

Шаншар журналы: Қазақ сатирасының заманауи айнасы

Қазақ қоғамында сатира әр кезеңде әлеуметтік ойдың қозғаушысы, қоғамдық мінезді түзетудің бейресми тетігі болып келгені белгілі. Сол дәстүрді қазіргі заманға бейімдеп жалғастырып отырған ерекше басылымдардың бірі – Шаншар журналы. Халыққа танымал сатиралық өнер ұжымдарының шығармашылық ізімен қалыптасқан бұл журнал уақыт өзгергенімен, қоғамдағы күлкілі де өткір құбылыстарды дәл аңғарып, оны оқырманға жеңіл әрі әсерлі түрде жеткізуді мақсат етеді. Шаншар журналының ерекшелігі – онда ұсынылатын материалдардың тақырыптық ауқымының кеңдігі. Әлеуметтік мәселелерден бастап, тұрмыстық әдеттерге, адам мінезіндегі әлсіз тұстарға дейін кең қамтылады. Мәселен, бюрократиялық салғырттық, жемқорлық сияқты қоғамды шаршатқан құбылыстар журнал бетінде астарлы әзіл мен көркем шындық арқылы сыналады. Ал күнделікті өмірден алынған тұрмыстық юмор оқырманға жақын, өйткені онда ауыл мен қала тіршілігі, отбасы қарым-қатынасы немесе қарапайым адамдар арасындағы диалогтар шынайы әрі өмірлік формада бейнеленеді. Осы арқылы журнал оқырманға таныс жайттарды жаңаша көріп, күлкімен қабылдауға мүмкіндік береді. Журналдың стильдік қуаты да ерекше назар аударарлық. Тілі қарапайым болғанымен, әр мәтіннің астарында әлденеше ой жатады. Қысқа фельетондар, мысалға жақын шағын әңгімелер, шымшыма эсселер – бәрі де оқырманға ауыр ақыл айтуға емес, өз-өзін тануға жетелейді. Әсіресе карикатуралар журналдың ажырамас бөлігі ретінде визуалды сатираның мүмкіндігін кеңейтеді. Бір ғана сурет арқылы айтылатын ой кейде тұтас мақаладағы пікірден де өткір шығады. Шаншар журналы тек күлдіруді ғана мақсат етпейді, ол қоғамды ойландырады. Сатиралық мәтіндерде жеке адамды кемсіту немесе мазақ ету жоқ, оның орнына жалпы құбылысты әшкерелеу, мінез-құлықтың жағымсыз түрлерін жұмсақ юмормен көрсету басым. Бұл — қазақ сатирасының өркениетті дамығанының белгісі. Журнал осындай тәсіл арқылы әлеуметтік сауаттылықты көтеруге, қоғамдағы мәселелерді талқылаудың мәдениетін қалыптастыруға үлес қосып келеді. Қорытындылай айтқанда, Шаншар журналы қазіргі қазақ ақпараттық кеңістігіндегі өзіндік орны бар, ұлттық дүниетанымды сақтай отырып, заманауи шындықты сатира тілімен сөйлете білген ерекше басылым. Ол қазақ сатирасының бүгінгі көрінісін айқын көрсетіп қана қоймай, қоғаммен диалог жүргізудің жаңа әрі тиімді формасын қалыптастыра алды. Журналдың беделі мен тұрақты оқырманға ие болуы да оның мазмұндық сапасының,

стилінің және қоғамдық маңыздылығының айғағы.

Султан Дидар

ҚазҰУ-дың 1-курс студенті.

Ғылыми жетекші: ф.ғ.к., доцент Р.С.Жақсылықбаева